

İhracatta iklim iyimser kapandı

EKONOMİ SERVİSİ

TÜRKİYE imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye** İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi, aralık ayında 50.3'e yükselerek yılın sonunda imalat sektörünün ihracat ikliminde daha güçlü bir iyileşmeye işaret etti. Görünümün iyileşmesinde, Türk imalat sektörünün en büyük ihracat pazarı olan Almanya'da ekonomik aktivitenin yeniden büyüme bölgesine geçmesi de etkili oldu. ABD'de büyümenin hızlandığına yönelik işaretler dikkat çekerken, Suudi Arabistan ve BAE'de ekonomik aktivite büyümeye devam etti ancak ivme kaybetti. Mısır, Lübnan ve Katar gibi diğer ülkelerde ekonomik aktivite küçülme sergilerken, Türk imalat sektörü ihracatındaki payı yüzde 3 civarında olan BRIC ülkelerinde ekonomik aktivite arttı.

GÜNEY AVRUPA'DA POZİTİF

Birleşik Krallık'ta ekonomik aktivite üst üste beşinci ay gerilerken, düşüş kasım ayındakiyle aynı hız

da gerçekleşti. İtalya'da ise üretim üst üste ikinci ay düşüş gösterdi. Gerileme ılımlı düzeyde olmakla birlikte Ocak 2019'dan beri en yüksek oranda kaydedildi. Üretimde düşüş gözlenen diğer önemli Avrupa pazarları Hollanda ve Polonya oldu. İspanya ve Fransa'da ekonomik aktivitenin artması ve İspanya'da büyümenin önceki aya göre hız kazanması, görece pozitif gelişmeler olarak kaydedildi.

BRIC'TE HAVA İYİ

Mısır, Lübnan ve Katar gibi diğer ülkelerde ekonomik aktivite küçülme sergiledi. Ancak üç ekonomide de yavaşlama kasım ayına göre daha ılımlı gerçekleşti. BRIC ülkeleri genel olarak pozitif bir tablo ortaya koydu. Türk imalat sektörü ihracatındaki payı yüzde 3 civarında olan dört ekonomide de ekonomik aktivite artış gösterdi. En güçlü genişleme, büyümenin son beş ayın en yüksek hızına ulaştığı Hindistan ekonomisinde gerçekleşti. Son aylarda olduğu gibi aralıkta da en güçlü üretim artışları Nijerya ve Uganda gibi Sahraaltı Afrika ülkelerinde gerçekleşti.

İSO Türkiye imalat PMI yükseldi

İstanbul Sanayi Odası Türkiye imalat Satınalma Yöneticileri Endeksi, Kasım ayında 49,5'e yükseldi.

Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olan imalat sanayi performansında en hızlı ve güvenilir referans kabul edilen İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye ve İstanbul imalat Satınalma Yöneticileri Endeksi (PMI) anketlerinin Kasım 2019 dönemi sonuçları açıklandı.

Eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, ekim ayında 49 olarak ölçülen İSO Türkiye imalat PMI kasımda 49,5'e yükseldi. Böylece eşik değer 50'ye yaklaşan endeks, sektörün faaliyet koşullarında sınırlı bir yavaşlamaya işaret etti. İmalat sanayi üretimi, kasım ayında çok hafif artış gösterdi. Böylece üretimde Nisan 2018'den beri ilk kez artış gerçekleşti.

Mustafa ASLAN

Çelik ihracatında yerimizde saydık

2019 yılı demir çelik sektörü açısından oldukça zorlayıcı bir yıl oldu. ABD'nin uyguladığı anti-dumping vergilerinden tutun da çelik sektörünün yurtdışında karşı karşıya kaldığı korumacılık önlemleri sektörü oldukça etkiledi. ABD ve AB'nin uyguladığı korumacılık önlemleri nedeniyle bu pazarlarda kayıplar yaşansa da yeni pazarlara açılarak bu kayıplar telafi edildi, Türk çeliği yeni ve farklı pazarlara ulaştırıldı. Tüm bu olumsuzluklar dahilinde Türk çelik sektörü 2019 yılı başlarında hedeflenen ihracat rakamlarına ulaşamasa da geçen yıla yakın bir ihracat oranı ile yılı kapattı diyebiliriz.

İmalat **sanayi** verileri yükseldi

İmalat PMI Kasım ayında 49,5'e yükseldi. Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olan imalat **sanayi** performansında yükselme olduğu görünüyor. **ISO Türkiye** verilerine bakacak olursak yapılan anket sonuçlarına göre; Ekim ayında 49 olarak ölçülen **ISO Türkiye** imalat PMI Kasım ayında 49,5'e yükseldi ve böylece ufak da olsa bir artışı hanesine yazdırmış oldu. Bu artış Nisan 2018'den bu yana gerçekleşen ilk artış oldu ve yılsonu için belirlenen hedeflere adını yazdırmış oldu. 2020 yılında dileriz ülke ekonomisi, ihracatı, üretimi ve **sanayi** verileri beklenen ve hedeflenen düzeyde gerçekleşir.

Sevgiyle Kalın...

PARA | HABER

2019'da finansal yatırım araçlarından en çok DİBS ve külçe altın kazandırdı. Ekonomistler, 2020'de altının yeni rekorları test edebileceğine işaret etti. Dikkatler TCMB'nin bu hafta gerçekleştireceği Para Politikası Kurulu toplantısında...

Büyüme dış ticarete yaradı

HÜLYA GENÇ SERTKAYA

hulya.genc@paradergi.com.tr

İHRACATTA 190 milyar dolar hedefine kilitlenen 2020'nin ilk çeyreğinde, ihracat ve ithalat beklentisi endeksleri artış gösterdi. 2020'nin ilk çeyreğinde ihracat beklentisi endeksi bir önceki çeyreğe göre 5 puan artışla 113.9'a çıkarken, ithalat beklentisi endeksi 9.4 puan artışla 105.9 oldu. Geçen yılın aynı çeyreğine göre ise ihracat beklentisinde 3.1 puan azalış, ithalat beklentisinde 11.2 puan artış gözlemlendi. Endeksin 100'ün üzerinde gerçekleşmesi, ihracatçı ve ithalatçıların 2020 birinci çeyrekte ihracat ve ithalat beklentilerinin artış yönünde olduğunu ortaya koydu.

İHRACAT İKLİMİNDE İYİLEŞME

Ticaret Bakanlığı'nın dış ticaret beklenti anketi sonuçlarına göre, gelecek üç aya yönelik ihracat beklentisi ve ihracat sipariş beklentisi sorularına ait endeksler, ihracat beklentisi endeksinde azalış yönünde yansıdı. Buna karşın, şu anda kayıtlı ihracat sipariş düzeyi ve son üç aya ilişkin ihracat sipariş düzeyi sorularına ait yayılım endeksleri ihracat beklenti endeksinin önceki çeyreğe göre artış yönünde etkiledi. İthalat sipariş düzeyi (son üç ay) sorusuna ilişkin yayılım endeksi ithalat beklenti endeksinde önceki çeyreğe göre azalış, diğer soruların yayılım endeksleri artış yönünde yansıdı.

Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet ko-

şullarını ölçen **İstanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye** İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi, eşik değer olan 50.0'ın üzerinde gerçekleşmeyeyle 2019 Aralık'ta 50.3'e yükselerek imalat sektörünün ihracat ikliminde daha güçlü bir iyileşmeye işaret etti. Mevsimsel etkilere arındırılmış olarak açıklanan verilere göre, Aralık'ta görünümün iyileşmesinde, Türk imalat sektörünün en büyük ihracat pazarı olan Almanya'da ekonomik aktivitenin yeniden büyüme bölgesine geçmesi etkili oldu. ABD'de büyümenin hızlandığına yönelik işaretler dikkat çekerken, Suudi Arabistan ve BAE'de ekonomik aktivite büyümeye devam etti ancak ivme kaybetti. Mısır, Lübnan ve Katar gibi diğer ülkelerde ekonomik aktivite küçülme sergilerken, Türk imalat sektörü ihracatındaki payı yüzde 3 civarında olan BRIC ülkelerinde ekonomik aktivite arttı.

2019'DA EN ÇOK DİBS KAZANDIRDI

2019 Aralık'ta en fazla reel getiriyi BIST-100 endeksi, 2019'un tamamında ise devlet iç borçlanma senetleri (DİBS) sağladı. Yıllık ortalamada ise 2019'un en çok kazandırıcı külçe altın oldu. TÜİK verilerine göre en yüksek aylık reel getiri, yurtiçi üretici fiyat endeksi (Yİ-ÜFE) ile indirgenğinde yüzde 5.22, tüketici fiyat endeksi (TÜFE) ile indirgenğinde yüzde 5.17 oranlarıyla BIST-100 endeksinde gerçekleşti.

Yıllık ortalamalara göre Yİ-ÜFE ile indirgenğinde, yatırım araçlarından külçe altın yüzde 10.53, DİBS yüzde 1.46, mevduat faizi (brüt) yüzde 0.20 kazandırırken, BIST-100 endeksi yüzde 17.13, dolar yüzde 0.14 ve euro yüzde 4.98 oranlarında yatırımcısına kaybettirdi. TÜFE ile indirgenğinde külçe altın yüzde 12.81, DİBS yüzde 3.56, mevduat faizi (brüt) yüzde 2.27, dolar yüzde 1.92 oranlarında kazandırırken, BIST-100 endeksi yüzde 15.42, euro yüzde 3.01 oranlarında yatırımcısına kaybettirdi.

"320 TL'NİN ÜZERİ TEST EDİLEBİLİR"

Altın ve para piyasaları uzmanı İslam Memiş, altın fiyatlarının 2020'de yeni rekorları test edeceğini

İlk çeyrekte ihracat ve ithalat beklenti endeksi önceki çeyreğe göre arttı

	2019				2020
	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1
İHRACAT BEKLENTİ ENDEKSİ	117.0	125.9	123.3	108.9	113.9
İhracat beklentisi (gelecek 3 ay)	131.0	149.2	139.9	130.5	126.9
İhracat sipariş beklentisi (gelecek 3 ay)	130.2	146.7	134.3	125.7	120.2
Şu anda kayıtlı ihracat sipariş düzeyi	92.5	98.6	96.5	79.4	93.8
İhracat sipariş düzeyi (son 3 ay)	114.24	109.0	122.6	100.1	114.6
İTHALAT BEKLENTİ ENDEKSİ	94.7	97.6	98.1	96.5	105.9
İthalat beklentisi (gelecek 3 ay)	92.6	103.9	118.2	95.6	119.5
İthalat birim fiyatı beklentisi (gel. 3 ay)	129.3	116.1	92.1	104.5	122.3
Şu anda kayıtlı ithalat sipariş düzeyi	76.2	75.6	76.0	75.2	94.0
İthalat sipariş düzeyi (son 3 ay)	80.6	94.7	106.2	110.7	88.0

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Prof. Dr. Abuzer PINAR / İstanbul Gedik Üniversitesi Rektör Yardımcısı

"2020'de faizdeki hareket alanı 250 baz puanı geçmez"

Merkez Bankası'nın bu toplantıda faiz değişikliği yapmayacağını düşünüyorum. Ancak sembolik olarak 25-50 baz puanı indirim yapmayı tercih edebilir. Ekonomi büyüme sürecine girdiğinden enflasyon bir miktar canlı olacaktır. Bu yüzden yıl boyunca faizdeki hareket

alanı 250 baz puanı geçmez diye düşünüyorum. DİBS getirisi 2020'de geçen yılki kadar olamaz. Halihazırda gösterge faiz yüzde 12'nin altında. Bu yıl jeopolitik gelişmelerin de katkısıyla altında yükseliş olabilir. Diğer emtia fiyatlarında da bir miktar artış beklenmekle birlikte küresel büyümedeki zayıf seyir bu artışı sınırlar. 2019'da kur avantajının da etkisiyle ihracatta dikkate değer artışlar oldu, ancak ihracat endeksi de bundan

olumsuz etkilendi. Petrol ve doğalgazın ağırlığı nedeniyle ithalat endeksi de tersine arttı. Bu yıl ihracatta artış bekliyorum. Ancak büyüme etkisiyle ithalat artışı daha hızlı olacak. Geçen yıl yaşadığımız daralma nedeniyle işsizlik arttı. Şu anda doğal oranın 4 puan üzerinde. Bu yılın ilk çeyreğinden başlayarak işsizlikte aşağı yönlü bir eğilim bekliyorum. Yılsonuna kadar yüzde 12'nin altına düşeceğini tahmin ediyorum.

ifade etti. 2019'da altın fiyatlarını destekleyen faktörlerin, 2020'de de geçerliliğini koruyabileceğini söyleyen Memiş, "Özellikle altının ons fiyatında agresif yükselişler yaşanırsa bizim için sürpriz olmaz. Altının ons fiyatı, hedef olarak belirlendiği 1.600 dolar seviyesini yukarı yönlü kırabilir ve yükselişlerini 1.700 dolar seviyesine kadar sürdürebilir.

Diğer yandan küresel riskler ve dış etkenlerden kaynaklı yurtdışı piyasalarda dolar/TL kurunda da yükselişler görebiliriz. Altının ons fiyatı ve dolar/TL kurunda öngördüğümüz yükselişler, altının gram fiyatında 320 TL seviyesinin test edilmesine neden olacağını düşünüyorum. Yatırımcı altın fiyatlarında yaşanan dalgalanmalara karşı hazırlıklı olmalı. Yurtdışı piyasalarda dolar/TL kurunda dışsal etkilere kaynaklı agresif dalgalanmalar görürsek altının gram fiyatı 320 TL seviyesinin üzerini de test edebilir." diye konuştu.

Memiş'e göre, 2020'de değeri artan diğer bir emtia da gümüş olabilir. Memiş, "Gümüş, ons bazında 25-30 dolar, gram bazında 15 TL seviyesine kadar yükselebilir. 2020'de borsa ve döviz kurlarında sınırlı yükselişler olabilir ancak jeopolitik risk ve belirsizlikler en çok emtia fiyatlarını olumlu yönde destekleyeceğini tahmin edi-

2019'da en yüksek getiri külçe altında (%)

Finansal yatırım araçlarının reel getirileri, Aralık 2019, (2003=100)	Aylık		3 aylık		6 aylık		Yıllık		Yıllık ortalama	
	Yİ-ÜFE	TÜFE	Yİ-ÜFE	TÜFE	Yİ-ÜFE	TÜFE	Yİ-ÜFE	TÜFE	Yİ-ÜFE	TÜFE
Mevduat faizi (brüt)	0,10	0,05	3,12	0,75	11,69	4,17	13,52	8,98	0,20	2,27
BİST-100 endeksi	5,22	5,17	8,33	5,85	19,04	11,02	12,26	7,76	-17,13	-15,42
Amerikan doları	1,29	1,24	1,70	-0,64	1,39	-5,44	2,52	-1,58	-0,14	1,92
Euro	1,81	1,76	2,64	0,28	-0,27	-6,99	0,07	-3,93	-4,98	-3,01
Külçe altın	2,00	1,95	-0,10	-2,39	10,07	2,66	21,38	16,51	10,53	12,81
Devlet iç borçlanma senetleri	0,56	0,51	8,55	6,06	24,34	15,97	23,93	18,96	1,46	3,56

Kaynak: TÜİK

yorum. BIST-100 endeksinin 120 bin puan üzerindeki yükselişlerin kalıcı olmasını beklemiyorum. Dolar/TL kurunda ise 6.60 TL seviyesini takip edeceğim" dedi.

İŞSİZLİK ORANI YÜZDE 13.4

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) geçen hafta 2019 Eylül, Ekim ve Kasım aylarını kapsayan Ekim dönemi işgücü istatistiklerini açıkladı. Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaşta kişilerde işsiz sayısı 2019 Ekim'de geçen yılın aynı dönemine göre 608 bin kişi artarak 4 milyon 396 bin kişi oldu. İşsizlik oranı 1.8 puanlık artış ile yüzde 13.4 seviyesinde, genç nüfusta işsizlik oranı 3 puan artışla yüzde 25.3 düzeyinde gerçekleşti. Tarım dışı işsizlik oranı 2.1 puanlık artışla yüzde 15.7 oldu. Ekim'de bir önceki döneme göre (Eylül) işsiz sayısı 170 bin kişi, işsizlik oranı 0.4 puan azaldı.

Ekim dönemi itibarıyla son bir yılda istihdam edilenlerin sayısı 527 bin kişi azala-

rak 28 milyon 343 bin kişi, istihdam oranı ise 1.6 puanlık azalışla yüzde 45.9 oldu. Bu dönemde, tarım sektöründe çalışan sayısı 270 bin, sanayi sektöründe 30 bin, inşaat sektöründe ise 305 bin kişi azalırken, hizmet sektöründe çalışanlarda 78 bin kişilik artış gerçekleşti. Bu dönemde işgücü 82 bin kişi artarak 32 milyon 740 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 0.7 puanlık azalış ile yüzde 53 olarak gerçekleşti.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) 2020 yılının ilk PPK toplantısını bu hafta yapacak. Bilgi Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ege Yazgan, 16 Ocak'ta gerçekleştirilecek yılın ilk PPK toplantısında TCMB'nin faiz oranlarında değişikliğe gitmeyeceği görüşünde. Jeopolitik risklerin artmasıyla TCMB'nin daha temkinli hareket etmesine neden olabileceğine değinen Yazgan, "Bu sefer TCMB'nin bekleyeceği düşüncesindeyim" dedi.

Ayşe ÖZDEN / ABT Bank Ekonomik Araştırmalar Müdürü

"Faiz 10'un altına iner"

2020'de Merkez Bankası'nın faizleri indirip indirmeyeceğinin seyrinin enflasyon, jeopolitik riskler ve Türkiye'nin maliye politikasına bağlı olacaktır. 2020'ye artan jeopolitik risklerle başlamış olsak da bu riskler uzun süredir fiyatlara yansıtıldığı için etkilerinin sınırlı olacağını düşünüyorum. Yılın ilk toplantısında Merkez Bankası'nın faiz

indirimlerine ara vererek enflasyon trendini izlemeye devam edeceğini tahmin ediyorum. 2020'de toplam 200 baz puanlık indirimle politika faizinin yüzde 10 seviyesine düşmesini bekliyoruz. Küresel düşük faiz ortamı, ticaret savaşları, küresel risk algısı ve küresel büyüme endişeleri, ABD-İran gerginliği nedeniyle güvenli liman altına olan ilginin 2020'de

de devam edeceğini düşünüyorum. Yılsonu için 1.700 dolar seviyesinde bulunan ons altın beklentimiz ve yılsonu dolar kur tahminimiz olan 6.50 seviyesine göre gram altının 355-360 TL seviyelerinde olacağını tahmin ediyorum.

